

zemlje; stavbno tehniko lesa s stavbarsko vlogo, zlasti listavcev in iglavcev in pa z arheološkimi najdbami, posebno iz severne Evrope, s čimer ugotavlja dvoje stavbarskih mejnikov v lesnem stavbarstvu: prvega v železni dobi z dvoranskimi in drugega v 10. stoletju, ko dotedanje večje dvoranske hiše nadomestijo manjše; zatem ugotavlja v stavbarskem razvoju srednjega veka tudi pri lesu očitne vplive cerkve. Za preteklost, zlasti za nastanek tudi naših mestnih naselij bo mogla biti spodbudna razprava o občasnih bivališčih, ki so rabila udeležencem cerkvenih opravil, sejmov, sodnih zborov ali plačnikom dajatev, za razumevanje vikinških pohodov pa razprava o čolnarskih skupnostih. Na naša zgodnja rudarska in kovaška naselja spominja razprava o nekdanji železarski vasi, ki je v drugi polovici 19. stoletja utonila v industrializaciji. Zlasti muzejcem pa bo koristna zgodovina ključavnic, ki jih Erixon razlaga iz širokega razvida ustreznih spomenikov od starega Egipta in mediteranske antike do osnovnih pojavov v severni Evropi in Švedski. Odlika Erixonovih razprav je avtorjeva široka razgledanost in vsestransko ter nadrobno gradivo, ki ponazarja vsak kulturni pojav življenjsko, da ga tako obvaruje pred abstraktnostjo, ki je navadno istovetna s tipizacijo in pogosto tudi s samo stilno opredelitvijo.

Franjo Baš

Lehrbuch der Völkerkunde. Unter Mitwirkung von Fachgenossen in dritter, umgearbeiteter Auflage herausgegeben von Leonhard Adam und Hermann Trimborn. 1958. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart. Str. 305.

Vrsta učbenikov in priročnikov etnološke sistematike v nemščini nima dolge tradicije. Ako prezremo starejše, kot so Schurtzov idr., se ta začenja z Maxa Schmidta *Völkerkunde* (1924) in istega leta z Wilhelma Schmidta ter Wilhelma Koppersa *Völker und Kulturen*. Leta 1937 pa je izšla 1. izdaja tu obravnavanega učbenika *Lehrbuch der Völkerkunde* (pri isti založbi) na 446 straneh. Kot izdajatelj je bil označen Konrad Theodor Preuss. Urednik druge, delno predelane izdaje leta 1959 je bil Richard Thurnwald (z enakim številom strani). Tretjo izdajo pa sta uredila Leonhard Adam, ki je zasnoval že prvo, toda zaradi tedanjih političnih razmer v Nemčiji »ni smel javno nastopiti kot izdajatelj« (predgovor III), in Hermann Trimborn. V uvodni besedi označujeta knjigo kot učbenik na nemških visokih šolah, ki naj prikaže bistvo etnologije in njenih področij, razlaga njih problemov ter kritično obravnavanje njenih metod. V zvezi s tem pravita izdajatelja, da so spričo sodobnega stanja etnologije razlike v pojmovanju njenih metod neogibne, zato sodelujejo v tej knjigi raziskovalci raznih smeri, vendar v okviru neke enotne koncepcije.

O nalogah in metodah etnologije razpravlja zelo jasno v uvodni razpravi H. Trimborn (v prvih izdajah je to opravil W. Mühlmann dokaj motno, v slogu svoje *Methode der Völkerkunde*). Ko poudarja, da je etnologija izkustvena znanost o človeku kot kulturnem bitju, izjavlja, da dosedanja, iz zgodovinskega razvoja te znanosti nastala omejitev na nepismene narode izven zahodnih in orientalnih »visokih kultur« ni temeljna ali načelna. V tem smislu zavrača bistveno razlikovanje glede na obliko kulture pri »primitivnih, naravnih« ljudstvih ter »civiliziranih« narodih. Zaradi tega se bo etnologija razvila v »splošno vedo o zgodovini kulture« (prim. Birket-Smith, *Geschichte der Kultur. Eine allgemeine Ethnologie*). Ko razpravlja o kulturo oblikujočih silah: geografskem okolju, rasnih razlikah, tradiciji, izumiteljskih uspehih človeštva itd., preide na problem zgodovinskega razvoja kulture in njenega razmerja do današnjih različnih kulturnih oblik, kar je eden glavnih vzrokov za različno gledanje na osnovne probleme etnologije.

K temu vprašanju se T. nadrobno vrača v sledečem poglavju o smereh in metodah v etnologiji. Potem ko je označil odnos etnologije do prazgodovine, opozarja v zvezi z zgodovinsko usmerjenostjo etnologije, da le-ta »le ni historična znanost v ožjem smislu, ki ji gre za zgodovinski potek, kulturne

vezi, izposojanja, preplastovanja. Poleg tega zgodovinskega vidika želi etnologija raziskati tudi součinkovanje različnih vrednotnih območij, n. pr. religije in gospodarstva, gospodarstva in družbe itd. (7). — V drugem poglavju podaja T. pregled sodobnega stanja etnoloških raziskav v okviru raznih metod in smeri, teorij. Pri tem ga vodi tisto široko umevanje, ki ga izraža po njem citirano mnenje J. Haekela: »Kulturna zgodovina človeka je preveč komplicirana, da bi jo bilo moč dojeti s poenostavljajočimi shemami« (15). Posebno obširno ter kritično se pomudi pri obravnavanju kulturnozgodovinske metode in njenega razvoja. Dokaj pozornosti posveča tudi raznim oblikam funkcionalistične smeri in priznava vsem smerem njihove pridobitve v prid celotnega pogleda na etnološke probleme. Spisu sledita dve strani bibliografije v drobnem tisku z najvažnejšimi teoretičnimi deli o obravnavanih vprašanjih. Tak seznam, ki orientira do najnovejših del, je dodan vsem spisom v knjigi.

Zaradi pomembnosti tega teoretičnega uvoda obširneje poročamo o njem, medtem ko moremo na naslednjih enajst spisov o posameznih območjih kulture izvenevropskih ljudstev le opozoriti. Uvodnik dopolnjuje — kot novost te izdaje — L. Adam a in F. J. Mich e kratki spis o *naravoslovnih metodah v etnologiji*. Seznanja na kratko z dendrokronologijo, radiokarbonskim datiranjem ter z raziskavanjem krvnih skupin. V naslednjem »sistematičnem delu«, kakor so ga v prvih izdajah še označevali, si sledijo spisi v istem redu kot v prejšnjih izdajah, pač pa so v zadnji knjigi nastopili nekateri novi avtorji. Religijo obravnava sedaj najmlajši teoretik »dunajske šole« Joseph Ha e k e l bistveno drugače, kot jo je doslej prikazoval K. Th. Preuss. Namesto Preussovega spisa o pesništvu naravnih ljudstev so objavili F. Her m a n n a razpravo. O likovni umetnosti piše L. A d a m (namesto K. v. Sydowa) in isti avtor je prispeval tudi razpravo o etnološkem pravnem raziskavanju, o čemer je — nekoliko drugače — pisal že v 1. izdaji, medtem ko je v drugi opravil to delo Thurnwald (Adam v njej obče ni smel nastopiti).

Nov je v pričujoči redakciji tudi prispevek Kunza Dittmerja (ki je medtem napisal priročnik *Allgemeine Völkerkunde*, Braunschweig 1954) o gospodarstvu naravnih ljudstev (prej Thurnwald). Ostali prispevki so prevzeti iz prejšnjih izdaj: Thurnwald o duševnosti, Mariusa Schnei derja o glasbi, Gerharda Deetersa o jeziku in metodah njega preučevanja, Thurnwald o družbenem življenju, Hannsa Nevermanna o ergologiji in tehnologiji ter Diedricha Westermanna o bodočnosti primitivnih ljudstev, ki ga je za to izdajo (po smrti prejšnjega avtorja) dopolnil L. Adam.

Medtem ko so izpustili iz 1. izdaje sestavek o kvestionarjih in iz obeh navodilo za terensko delo, so izpopolnili seznam etnoloških časopisov (med njimi je tudi Slovenski etnograf) in serijskih izdaj ter muzejev. — Knjiga je natisnjena na finejšem papirju s prikupnejšimi, manjšimi črkami, zato njen dejanski obseg ni manjši, kot bi sklepali po številu strani. Poleg Lowieja, Montandona, Dittmerja in drugih priročnikov bo pričujoča knjiga morala še nadalje biti tudi pri nas od študija dalje stalen spremljevalec vsakega prizadevnega etnologa.

Vilko Novak

Georges A. Megas, Greek Calendar Customs. Athens 1958. Str. 159 in XXIV slikovnih prilog na umetniškem papirju.

Ta živahno pisani pregled letnih običajev grškega ljudstva izpolnjuje občutno vrzel. Razdeljen je na štiri dele: na opis zimskih, pomladanskih, poletnih in jesenskih običajev, ki jih ilustrira obilo nazornih fotografskih posnetkov na umetniškem papirju. Prof. Georgios Megas, ki je med drugim ravnatelj »Folklornega arhiva« grške Akademije znanosti, je z njim ustregel vsem, ki raziskujejo običaje svojega ljudstva, in prav tako tistim, ki se samo na splošno zanimajo za ljudsko življenje. V knjigi je na poljuden način